

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Vincentii Chartarii imagines deorum ... qui ab antiquis conlebantur

Cartari, Vincenzo

Moguntiae, 1687

Pluto

[urn:nbn:de:bsz:31-341151](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-341151)

*Institor hic solvisti pomosa vota corona,
 Cum pyrus invito stipite mala tulisti.
 Mendax fama nocet: alius mihi nominis index:
 De se narranti, tu modo crede Deo.
 Opportuna mea est cunctis natura figuris:
 In quamcumque voles, verte: decorus ero.
 Indue me Cois, siam non dura puella.
 Meque virum, sumpta quis neget esse toga?
 Da falcem, & torto frontem mihi comprime feno:
 Iurabis, nostra gramina secta manu.
 Arma tuli quondam; & memini, laudabar in illis:
 Corbis & imposito pondere, messor eram.
 Sobrius ad lites: at cum est imposita corona,
 Clamabis, capiti vina subisse meo.
 Cinge caput mitra, speciem furabor Iacchi:
 Furabor Phœbi, si modo pleetra dabis.
 Cassibus impositus, venor, sed arundine sumpta,
 Faunus plumoso sum Deus aucupio.
 Et etiam auriga species Vertumnus, & ejus,
 Trajicit alterno qui leve pondus equo.
 Suppetat: hoc pisces calamo pradabor; & ibo
 Mundus, demissis institor in tunitis.
 Pastorem ad baculum possum curare, vel idem
 Sirpiculis medio pulvere ferrerosam.
 Nam quid ego adjiciam, de quo mihi maxima fama est,
 Hortorum in manibus dona probata meis?
 Carulens cucumis, tumidoque cucurbita ventre
 Menorat, & junco brassica vineta levi.
 Nec flos ullus hiat pratis, quin ille decenter
 Impositus fronti laugeat ante mea.
 At mihi, quod formas unus vertebar in omnes,
 Nomen ab eventu patria lingua dedit.*

PLUTO.

LICET in ditionis divisione, alii Saturni filiorum cali regnum obtige-
 rit, alii aquarum, alii inferorum, prout fabulis fertur; quod si rei veri-
 tatem spectare velimus, innuit, Jovi sorte orientis partes, Plutoni Occiden-
 tis, Neptuno vero maris insulas obvenisse. Sed tamen eorum quemlibet
 passim suum imperium exercere, interdum videmus; nam Neptunus apud
 Virgilium lib. I. Æneid. ventis minatur, quod sine ejus permisso, cœlum, ter-
 ras-

*Inferorum
iudices.*

*Iudices cur
fallantur.*

*Jovis decre-
tum de ani-
mis iudican-
dis.*

raſque turbare auſi fuiſſent. Jupiter nonnumquam inferorum res admini-
ſtrat : nec non & Pluto in cœlum ſuum jus extendit. Itaque Jovem dicunt
fulmen triplici cuspide præditum, Neptunum tridentem, Plutonium canem
tricipitem habere. Quamobrem cum Plutonis imaginem deſcribemus, mi-
rum videri nemini debet, ſi cum interdum parem Soli poteſtate ſtatueamus,
& aliquando terræ. Sed tamen tunc etiam inferorum Deus eſt intelligendus,
utpote qui præcipuam ibi poteſtatem exerceat, imperiumque in animas cor-
poreis vinculis exſolutas habeat. Hic, ut quilibet juxta præmerita juſtas pœ-
nas aut præmia conſequatur, tres æquiſſimos iudices habere fingitur, qui in-
ferorum iudicio præſint, quorum unus dicitur eſſe Æacus, alter Minos, ter-
tius Rhadamanthus: de quibus, antequam ad Plutonium venietur, ac mul-
tum facere ad intelligendum, quo pacto eorum imagines ſint exprimendæ;
tum hinc diſcamus licebit, quales iudicum debeant eſſe mores. Ita igitur
Plato habet; Saturni tempore lex erat, quæ etiamnum apud Deos viget, vi-
guitque ſemper, ut ſcilicet ii, qui vitam cum juſtitiâ tranſegiffent, poſt
mortem ad beatorum inſulas proficiſcerentur; contraque qui nequam, ac
flagitioſe vixiffent, morientes eo abducerentur, ubi pœnas ſuorum ſcele-
rum luerent. Sed Saturno regnante, & in primordiis regni Jovis adhuc vi-
vi, poſtremo videlicet vitæ die homines etiam à vivis iudicibus iudicaban-
tur: quo fiebat, ut multi non pro vitæ meritum iudicium ferrent. Quod
ubi Jupiter ex Plutone reſciwiſſet, ex eiſque qui beatorum inſulis præſide-
rent, multos ſcilicet illuc deſtinari, qui cum locum nullis præmeritis ſibi
comparaſſent; ſe huic ordinis perturbationi obviam iturum inquit, cujus
cauſam in id referebat, quod homines ante mortem iudicarentur, dum
mortali adhuc corpore circumdarentur, multique eos circumſtarent, qui
bene, maleve de iſtis ſentirent. Itaque plurimos animos ſceleribus cooper-
tos ſe coram iudicibus ſiſtere auctero, tamquam ſi eſſent ſumma innocentia
præditi; ſuam enim perverſitatem corporis pulcritudine, familia nobilita-
te, divitiarumque copia tegere; nec teſtibus deſtitui, qui aſſerant, ſe vi-
tam, omni culpa carentem duxiſſe. Itaque iudices, corpore impeditos,
quod veluti velum eſt animo objectum, quominus verum cernere poſſint,
tot rebus deceptos, ac tantam bonitatem admirantes, non poſſe eos non om-
nibus bonis digniſſimos iudicare. Quare illud in primis factum opus eſſe, ne
homines, quando ex hac vita ſint migraturi, præſentiant: cujus rei Promo-
theo fuit demandata provincia. Deinde, ut cunctis rebus corporeis exſuti
iudicibus ſe ſiſtant, qui & corpore careant; ita ut animis tantum animos nu-
dos & apertos cernant; atque ita facile juſtum iudicium futurum. Quam-
obrem decrevi, inquit, ut ex meis filiis duo Aſia oriundi, Minos ſcilicet, &
Rhadamanthus, unusque Europa, Æacus vocatus, cum ex hac vita mi-
gra-

grarint, ad quoddam pratum proficiscantur (quod Veritatis ager appellatur) ibique ubi duæ viæ se dividunt, altera ad beatorum insulas, altera ad inferorum loca tendens, animorum, qui è corporibus recesserint, judicia exercent. Asiaticis iudicandis præerit Rhadamanthus, Æacus iis, qui ex Europa advenerint; sique quid dubii inciderit, Minos cognoscer; ut sine ulla fraude quisque ad eum locum destinetur, qui meritis conveniat. Hoc fuit Jovis decretum, ut hominum animi iuste judicarentur. Itaque Rhadamanthus, atque Æacus, cum iudicant, virgam manu tenent; Minos seorsum sedet, singulorum causas secum dispicit, auratum Sceptrum, ipse quoque gestans; ita enim Ulysses apud Homerum refert, se eum vidisse, cum mortuis jus dicit. Judicandi animi omnium affectuum signa, quibus tenentur, præ se ferunt; itemque quidquid unquam gesserint, dum adhuc corpore coercerentur, facile in eis argumenta deprehenduntur. Quare cum se coram iudicibus statuunt, nequaquam interrogantur, quinam olim fuerint; iudices enim, iis tantum compertis, quæ dum adhuc inter mortales versarentur, perpetrarint, eos ad commerita loca ablegant. Hic Plato explicat, quinam animi ad inferorum carceres destinentur, & qui ad beatorum sedes mittantur. Sed nos contenti trium horum iudicum effigiem designasse, ad alia transibimus. Dantes Algerius Minoi videtur formam bellæ tribuisse; ita enim in Poemate de Inferno dicit;

*Cernere erat tetro aspectu Minoæ sedentem
Horribili rictu latrantem, ac torva tuentem
Quasitor sævus vitæque, ac crimina discit;
Atque alias aliis pœnas decernit; & umbras
Pallentes audit, tentat, subigitque fateri,
Qua quis apud superos commisit crimina: quorum
Pro meritis pœnas taxat, numerumque, locumque,
Tot caudæ corpus spiris immane revincens,
Pœnarum gradibus quod vult torquerier ipsas.*

Aliqui in ea sunt sententia, ut putent, Minoem icelerum conscientiam significare, qua assidue, qui sibi facinorum est conscius, se ipsum vexat, accusat, supplicium ob oculos statuit, torquet, exagitat. Sed nunc ad Plutonium revertamur, qui etiam divitiarum Deus est habitus, *πλούτος* enim Græcè divitias significat. Per eum autem terra intelligitur unde tot opes hauriuntur. Itaque Latini eum Ditem ad divitias innuendas, appellandum duxerunt. Hunc manium Deum putarunt, quod is scilicet funebres pompas invenerit, ac iusta, quæ mortuis persolvimus. Sed hæc missa faciamus, & ejus effigiem, à Poëtis adumbratam, describamus. Apud inferos is tamquam rex in solio sedet; ita enim eum Claudianus Lib. 1. de Raptu Proserp. designat, eum refert eum Mercurium ad Jovem, uxorem sibi petitum misisse.

*Minos quid
significet.*

Q

Ipsè

*Ipsarudi fultus solio, nigraque verendus,
Ad aetate sedet: squalent immania foedo
Sceptra sive.*

*Plutonis
color.
Corona Sce-
ptrum.*

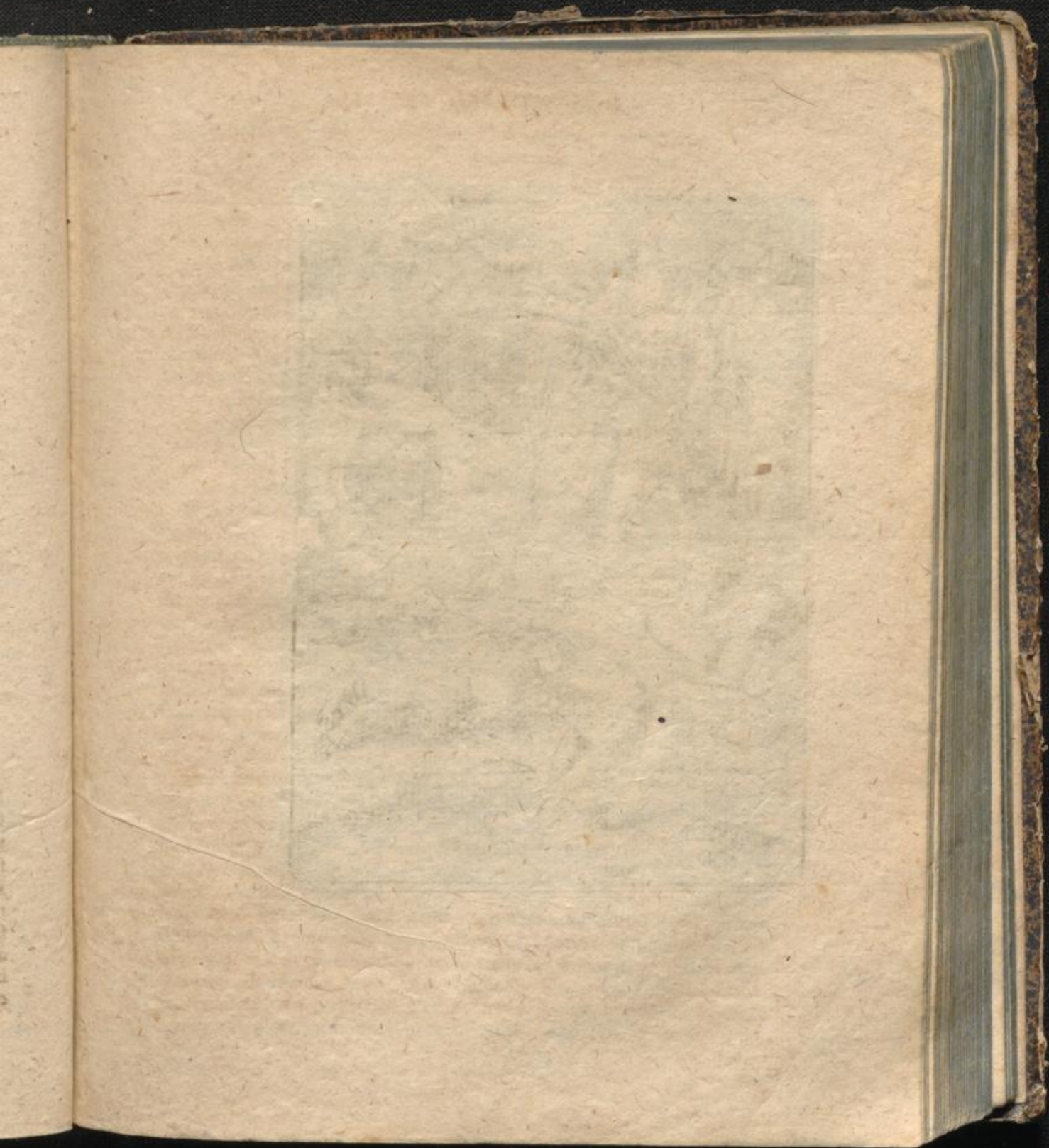
*Pluto pro So-
le capitur.*

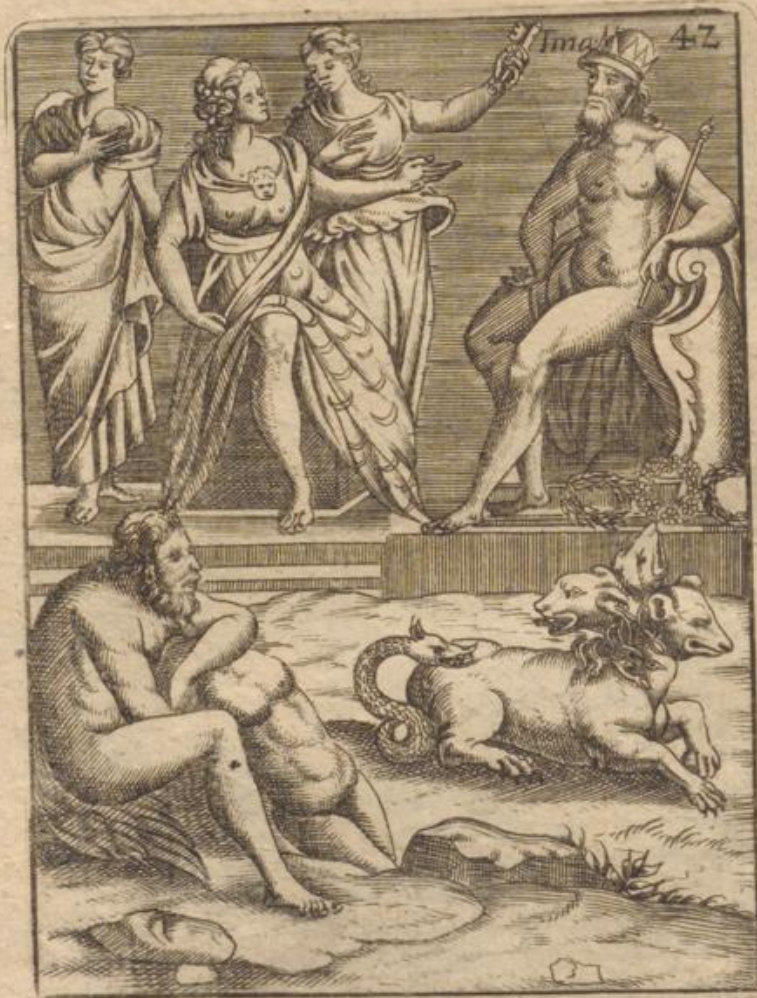
Proserpina.

*Clavis in
Plutonisma-
na.*

Martianus Capella regiam coronam ei tribuit, eum eum una cum Neptuno fratre describit, ita dicens: Pluto lucifuga inumbratione pallefcens, in capite coronam ex hebeno, tartaræ noctis obscuritate fervescens, Sceptrum, quod manu gerit, eum regem monstrat; id est parvum; nam inferioris hujus orbis regnum repræsentat; ita Porphyrius hoc explicat, quemadmodum Eusebius refert; subque Plutonis nomine Solem intelligit; qui ideo inferorum Deus dicitur, quod hieme parum se nobis ostendat, sed maximam temporis partem degat cum Antipodibus, quos in inferiori orbe habitare, dicimus: cum tamen illi se nobis superiores arbitrentur, ut Servius ex Tiberiano refert, qui ait, olim à vento ab Antipodibus litteras ad nos allatas, cuius id erat initium; Nos superi vos inferos salutamus. Aristoteles etiam rationibus conatur ostendere, nos revera inferos esse. Sed hoc non multum ad rem; illuc hinc intelligamus, Plutonem, si pro Sole capiatur; sub terris degere creditum, cum nostrum hunc orbem non collustrat. Is idcirco Proserpinam, à se raptam retinere dicitur, quæ feminis vim exprimit; quia hiemis tempore, cum Sol à nobis longius recessit, semen intra terræ viscera conclusum latitat. Galeam Pluto gestat, ut Homerus, Plato, atque Hyginus dicunt, Solis enim verticem nequimus intueri. Itaque secundum fabulas, quicumque galeam sibi Plutonis, aut Orzi induisset (utroque enim nomine idem appellatur) mortalium oculis cerni non poterat, cum tamen ipse alios cerneret: quam Perseum gestasse fabulantur, cum Medusæ caput abscidit, hocque præsidio fretum, ab ejus sororum impetu se se fartum, tectum præstitisse. Hanc Minervæ beneficio obtinuisse ferunt, quæ etiam apud Homerum hujusmodi galeam sibi aptasse fingitur, ne à Marte contra Trojanos pugnans deprehendi posset. Cerberus ei ad pedes jacet, quemadmodum Fulgentius scribit, qui Plutonem terræ præsidem, ac custodem appellat, eundemque obscuris tenebris circumdatum, sceptrumque manu tenentem describit; hæc eo referuntur, ut intelligamus, tria femini opus esse, ut ad fructus perveniat, primum scilicet, ut humi spargatur; deinde ut terra tegatur, postremo, ut sub ea latitans germinet. Pindarus Plutonem facit, manu virgam tenentem, hacque animas ad inferos eum dicit perducere. Nonnulli ei clavem in manus tradunt, qua sui regni fores claudat, ne videlicet animæ ibi conclusæ, aliquando elabantur. Quare apud Pausaniam legitur, in quodam Junonis templo, quod alicubi in Græcia erat, tabulam quamdam existisse, in qua inter alia multa, incisus erat Pluto cum Proserpina, duabusque Nymphis, quarum una manu pilam, altera clavem continebat. hujus rei hanc rationem affert, quod clavis,

scili-





scilicet sit Plutonis insigne; cum is inferna loca ita conclusa teneat, ut nemo inde possit elabi. Ex quo locus fabulæ est datus, Cerberum ad inferni portas excubare, ut eos perterrefaciat, qui fugam moliantur; quem ita Seneca in Hercule furente describit.

*Hic sævus umbras territat Stygius canis,
Qui terna vasto capita concutiens sono,
Regnum tuetur, sordidum tabo caput
Lambunt colubri; viperis horrent juba;
Longusque torta sibilat cauda draco.*

Ita etiam eum Apollodorus lib. 11. Bibliothecæ describit; nisi quod addit eum in dorso serpentum omnium capita habuisse. Dantes quoque in libro de Inferno sic ejus imaginem designat;

*Cerberus umbrarum latratu regna trifauci
Personat, atque animas multa formidine complet.
Truces illi oculi; barba est implexa colubris;
Immanis venter; nec non ferus unguibus uncis
Dilaniatque, voratque animas, manditque, rapitque.*

Hesiodus ei centum capita tribuit; eumque Plutonis ostiarium appellavit, *Imago 413* eisque blandiri, qui infera loca ingrederentur, sed qui egredi studerent, continuo ab illo corripri atque devorari dixit: quod quidem ejus nomini congruit; nam Cerberus quasi *κράβινος*, hoc est carnem vorans dicitur. Atque ideo aliqui per eum terram significari dixerunt, quæ cadavera vorat, atque conficit. Huic similis erat quidam Eurynomus, de quo ex Delphicis interpretibus Pausanias libro postremo scribit, ipsum inferorum fuisse demonem qui mortuorum carnes absumeret, ita, ut ossa solummodo relinquerentur: colore erat inter caruleum & nigrum medio, quales Muscæ esse solent, quæ carnibus insederint: dentes ostentabat; vulturis erat substrata pellis. Quidam censerunt, cerberum nostrum hoc corpus referre; sicut enim ille infernum adeuntibus se mitem ostendit, ita & hoc se præbet facile atque obsequens iis qui genio ac voluptatibus indulgent; item non secus maximum facessit negotium iis qui à vitiis ad virtutes deficere volunt, atque ille in eos insurgit, qui ex inferno exire tentant. Et ad hanc fortasse significationem Virgilius lib. VI. *Æneid.* respexit cum fingit belluam hanc *Æneam*, hominem scilicet omnibus virtutibus insignitum, primo ingressu allatrantem: quod contrarium videtur iis, quæ de eadem Hesiodus alique scripserunt, qui volunt eam ingredientibus abblandiri, sed nihil est inter eos discrepantiæ, si rem suis momentis velimus expendere: nam qui ad inferos descendit, hoc intellectu, ut vitiorum cæno sese ingurgitet, is Cerberum in aditu ostendit, qui miris modis ipsum demulceat, hoc enim corpus animi libidinibus magnopere acquiescit, ac oblectatur: quod tamen acriter reclamant, si quis à tantis sordibus resiliere velit. Qui vero infera loca adit,

Q₂

quem-

quemadmodum Æneas, Fecisse fingitur, ut, scilicet vitiorum turpitudine considerata, vehementer ab omni scelere abhorreat, ac virtutes summo studio sectetur; is Cerberum habet adversarium; hoc est appetitus magnopere repugnantem sentit, qui se ab instituto ad virtutes, cursum quantum potest, retardet. Eadem ratione à Poëtis est fictum Herculem inferos penetrasse, ac inde victum Cerberum secum abstraxisse, quia is prudentem hominem referebat, qui sensus hos corporeos nationis vinculo ita constringit, ut secum ex inferorum vitiis facile educat, atque per virtutis semitam eos ambulare compellet: è contra vero de Pirithoo fertur, eum, cum ad infernum descendisset, ut uxorem à Plutone abstraheret, qua cum libidine, suas expleret, à Cerbero interfectum fuisse; qui enim se in foedis voluptatibus immergit, fere nunquam emergit, sed illis lenaciter adhærens, tandem obruitur. Hæcæus Milesius ut Pausanias in laonicis refert, quæ de Cerbero narratur, figmentum esse testatus est; nam in caverna quæ erat in Tanaro promontorio unde ad inferos descensus patere putabatur, immanem ac tetrum serpentem lustrum habuisse refert; qui sit idcirco inferorum canis dictus, quod quem morsu impetisset, subita eum veneni vi mori statim necesse esset: eum serpentem ab Hercule ad Eurythema pertractum. Homerus vero (is enim primus Ditis canem, quem Hercules extraxisset, appellavit) neque nomen ei proprium imposuit, neque de ejus figura est quidquam fabulatus: posteriores & Cerberum appellarunt, & eum, cætera cani similem, tria dixerunt capita habere. Sed de Cerbero hæcenus. Nunc ad Plutonium postliminio redeamus; quem Seneca in Hercule furente ita describit:

*Superbo digerit vultu sedens
Animas recentes: dira majestas Deo:
Frontis torva; fratrum quæ tamen specimen gerat,
Gentisque tanta: vultus est illi Jovis.
Sed fulminantis: magna pars regni trucis
Est ipse dominus, cuius aspectum timet
Quidquid timetur.*

*Plutonio
Quadrigæ.*

*Divitiarum
Deus,
Plutus.*

Huic veteres quadrigas tribuere, quas equi quatuor atris, & naribus ignem spirantes trahunt; quatuor equos Claudianus lib. i. de Raptu Proserpin. recenset. Sed Bucauius lib. ix. tres tantum nominat, cursumque tres etiam rotas habere dicit; quod ad difficultatem, atque pericula, quæ experiuntur ij, qui divitias parant, & ad futuros rerum eventus incertos refert. Plutonium enim interdum Divitiarum Deum posuerunt: licet Græci aliam quemdam diverso nomine appellatum divitiis præponerent, quem Plutonium dixerunt; qui à Plutone saltem effigie differebat; nam Aristophanes in Comædia, quæ Plutus inscribitur, eum eæcum representat, a Joveque ex-

ca-
ca-

cæcaturum dicit, ne viros probos, modestos, doctosque cognosceret. Lucianus etiam in Timone eum cæcum, claudum, interdum lectica vectum, aliquando pedibus celerem facit; nam dum divitias malis hominibus clarigitur, velocem se ostendit; sed cum ex eis aliquid probis imperat, mirum quam sit segnis & lentus: quod etiam est Fortunæ proprium. Itaque Pausanias in Bœoticis laudat eum, qui Plutum in manibus Fortunæ posuerit, tamquam ejus matris, atque nutricis: neque minus prudenter fecisse Cephisedotum statuarium dicit, qui Pacem Atheniensibus fecerit, Plutum in sinu habentem; pax enim divitias conservat, quas bellum dissipat. Plutarchus scribit, apud Lacedæmonios Plutum cæcum, atque jacentem esse effictum. Rhodij, ut Philostratus in Imaginibus refert, eundem videntem, alatum, ac inauratum habebant; & arcis suæ custodiæ præfecerunt: est quidem volucris pictus, ut è nubibus, ad eos descenderit; aureus autem est, ob materiam, in qua eis primum est visus, pictus est & oculatus, ad eos enim ex providentiâ accessit: dicunt enim in ortu Minervæ Rhodiis aurum depluisse; quod & apud Claudianum in Paneg. Stiliconis legitur. Quod ideo factum fuisse, idem Philostratus narrat, quod Rhodij Minervam eximio cultu prosequerentur; sed ei non quemadmodum par erat, litabant; in re enim sacra ignem non adhibebant: Itaque Jupiter in eos cælitus aurum depluit, non autem Minervam demisit; quæ ad Athenienses, ut sapientiores, riteque sacrificantes profecta est; nam ij in sacrificiis igne utebantur. Plutoni crupressus erat sacra, è cujus foliis, ac ramis ei sertum contexebatur; erat enim arbor infausta, cujus usus in funeribus plurimus erat: aut, quod semel abscissa, nunquam amplius germinat; aut, quod juxta Varronis sententiam, rogos hoc ligno olim circumdarent, ne teter nidor ex concrematis cadaveribus circumstantes offenderet. Apud veteres enim erat in more positum, ut propinqui ac amici funus ad locum, ubi erat cremandum comitarentur; ubi ad præficæ modos omnes flebant, ac lamentabantur: hæc autem erat mulier pretio conducta, quæ mortuum maxima qua possit voce desleret, ejusque egregia facta prædicaret; nemo autem inde recedebat, quoad cineres urna non essent conditi; præfica voce præeunte; Itæ; dimissio est. Adianto etiam herba Pluto legitur coronatus. Fuerunt qui narcisso ejus caput adornarint; hic enim flos mortuis gratus esse credebatur; fortasse propter adolescentem quemdam, hoc nomine vocatum, qui moriens in hunc florem dicebatur mutatus. Quare ex eodem Furiis ferta contexebant, quemadmodum Phornutus refert.

Furia autem Plutonis administra putabantur: ex inferisque in terras emergere aliquando, sunt credita, ad poenas à mortalibus suorum flagitiorum exigendas, aut eos ad alia peiora scelera impellendos: tres ea numerantur,

Q 3

Alecto

Aurum ple-
via delat-
psum,Narcissus
flos.

*Averrun-
ci Dei.*

Alecto scilicet *Thyphone* ac *Megara*. Eadem ab antiquis colebantur, magis ne obsessent, quam ut prodescent; quo cultu olim etiam Deos *Averruncos* prosequerentur, ut scilicet mala averterent: *averruncare* enim est avertere. Ea de causa ut *Pausanias* in *Atticis* meminit, furii *Græci* sacrificabant. *Furiae* ergo fana, ac ara apud veteres, sicut & cæteri *Dei* habuerunt eas *Athenienses* *αἰὴν θεῶν*, hoc est *severas Deas*, *Siconii* vero *εἰμυδίας* id est à contrario sensu, benevolas ac mites appellabant: iis quotannis die stato sacrum facientes, prægnantes oves mactabant, ac mulso pro libamentis, pro corollis floribus uti, solemne habebant. Alicubi etiam in *Achaja* *Eumenidum* fanum erat dedicatum; eo si quis cæde vel quovis incesti, aut impietatis genere pollutus intravisset, spectandi causa, statim eum mente capiendum diris terroribus exagitatum credidere, quare omnibus etiam alio contendentibus templi aditum interdictum fuisse, scribit *Pausanias* in *Achaicis*: qui etiam *Arcadiam* describens, narrat in quadam ejus regionis parte, templum atque agrum *Deis* manibus consecratum fuisse; quas is *furias* fuisse arbitrat; nam hoc in loco ob matris cædem *Orestem* insanivisse tradebant; itemque non longe ab eo fano terræ agger surgebat; è lapide excisum digitum insigne prætendens; unde & illi tumulo digiti monumentum nomen est, ibi furem *Orestem* tradebant, manus digitum abroffisse, prope erat & alter tumulus *Ace* nomine; quod ad eum insaniam medelam *Orestes* nactus fuerit. Et illic erat alterum *Furiarum* templum: has *Deas* *Orestis*, cum primum est mente captus, nigras obvias factas memorant; easdem cum digitum addidisset, albas apparuisse, & earum aspectu statim illum ad se rediisse: idcirco iis quarum effugit iram, in *furiis* misisse, posterioribus vero rem divinam fecisse dicitur: ac candidis quidem *Deabus* & *Gratiis* pariter incolas postea facta fecisse idem *Pausanias* refert, *Cicero* lib. III, de *Natura Deorum* de *Dea Furina* ludo meminit, quam *Furias* esse vult. Earum serpentibus esse crinem implicitum, primus omnium finxit *Aeschylus*, quem admodum in *Atticis* refert *Pausanias*. Itaque *Seneca* in *Hercule furente* ita

Imago 43.a.

Junonem dicentem facit, cum vult furorem *Herculi* injicere:

*Incipite famula Ditis, ardentem incita
Concutite pinnam, & agmen horrendum anguibus
Megara ducat atque luctifica manu
Vastam rogo flagrante corripas trabens.*

Dantes in *Comedia* de inferno dicit, se, cum in imo inferno esset oculos ad quandam turrim erexisse.

*Aspexit diras ubi tres residere sorores;
Famineum quibus os, facies respersa cruore
Tortis cincta hydri, redmita tempora saxi.
Anguibus & crines quibus ornare cerasta.*

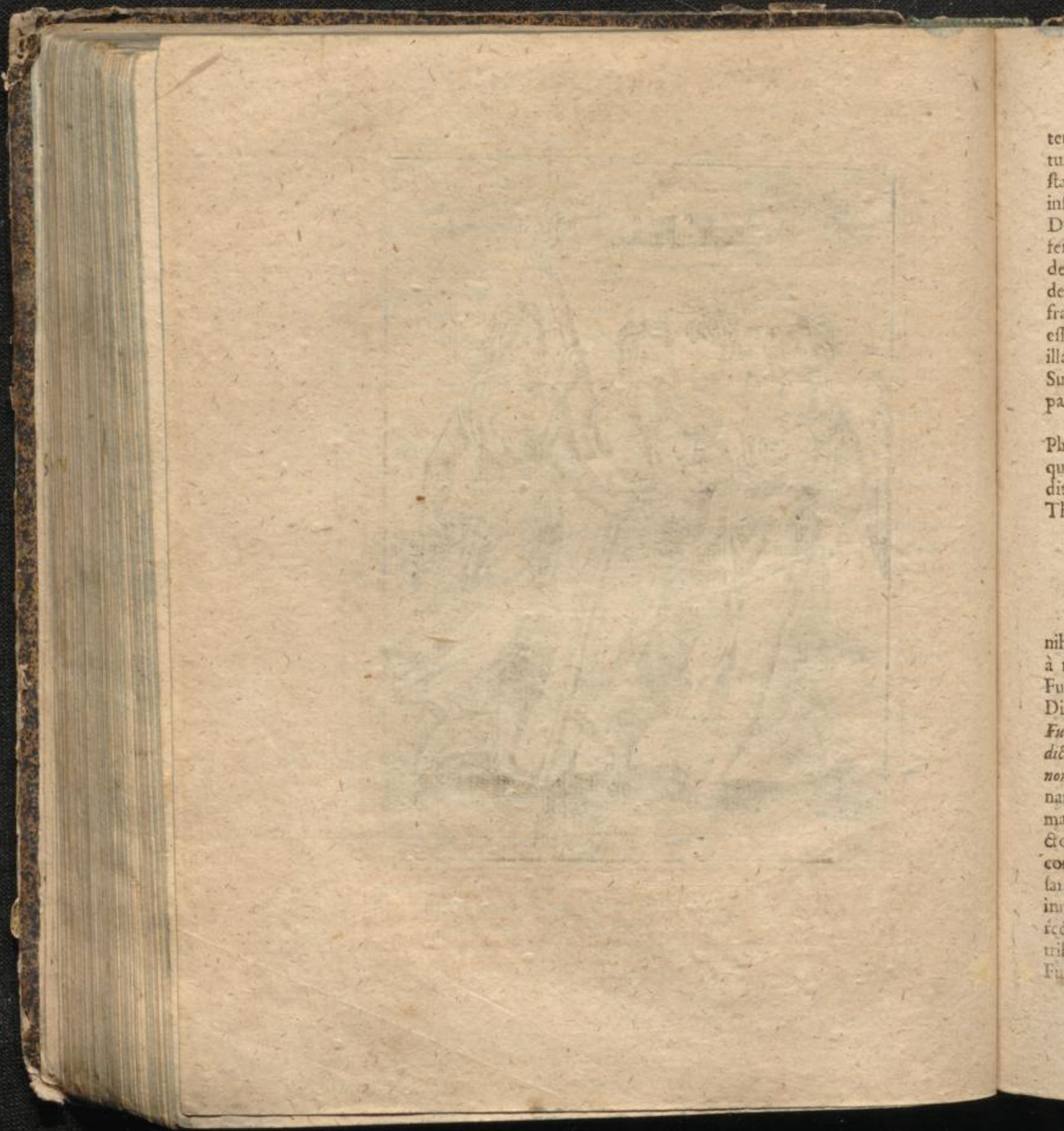
Hæ

a-
os
c.
ia
n-
a-
a-
is
a-
re
er-
us
ra
um
bi-
t;
um
o-
pe
tes
um
di-
fif-
er
tu-
um
n-
ita

los

Fiz





ten
tu
fl
inf
De
fet
de
de
fra
cif
illa
Su
pa

Ph
qu
dit
Th

nih
à r
Fu
Di
Fu
diti
noz
nar
ma
è o
co
lan
im
icè
trib
Fu

Hæ quales in reliquo essent, ex Strabone colligi potest, qui lib. iv. Cassiteridas insulas describens, inquit, homines ibi habitantes fuisse colore fusco, tunicis ad talos demissis, cingulo pectus incinctos, baculosque manu gestasse, Furiis persimiles. Suidas etiam de Menippo Cynico referens, qui insania captus, se inferorum ministrum esse dicebat, seque huc ab infernis Deis allegatum, ut hominum facta exploraret, ac ad ipsos de cunctis referret, cum Furiarum habitu usum scribit; nempe veste nigra, ad talos usque demissa non admodum lata, fascia incinctum, pileum gestantem, in quo duodecim Signiferi signa erant expressa, tragico cothurno calceatum, manu fraxineum baculum tenentem, prolixa barba, qualis philosophorum solebat esse: quæ nihil ad furiarum habitum faciebat, sicut nec pileus. Itaque vestis illa nigra, ad terram usque protensa, fascia, ac baculus in Menippo, juxta Suidam, Furiarum habitum adumbrabant, quemadmodum etiam Strabo paulo ante depinxit.

Ariadna cum se à Theseo solam in littore relictam vidisset, qui clam cum Phædra profugerat; multum, diuque misera est de sua acerba fortuna conquesta; demum ad Furias conversa, ab eis contra perfidum illum, ac proditorem ultionem exposcit apud Catullum in poemate de nuptiis Pelei, & Thetidis.

*Quare facta virum multantes vindice pæna
Eumenides, quibus anguinea redimita capillo,
Frons expirantis præportat pectoris iras,
Huc, huc adventate, meas audite querelas.*

Perinde atque nemo melius eis ab illo pœnas impietatis reposceret; cum nihil magis homines excruciet, quam mentis perturbationes, ac morbi, cum à ratione animum abducunt. Neque quidquam aliud intelligendæ sunt Furiæ, quæ à Poëtis homines vexare dicantur: quare de eis Lactantius in Divinarum Institutionum Epitome, *Tres inquit affectus, vel (ut ita dicam) tres Furia sunt, quæ in animis hominum tantas perturbationes ciunt: Ira quæ vindictam cupit: avaritia, quæ desiderat opes: libido, quæ appetit voluptates. Hi non per se mali sunt, quos Deus hominibus rationaliter inseruit: sed cum sine utique natura boni (quoniam ad tuendam vitam sunt attributi) male utendo fiunt mali.* Ita igitur ad coercionem peccatorum, id est, ad regendam subditorum disciplinam, data est à Deo, ut metus licentiam comprimat, & compescat audaciam: cupiditas ad desideranda & conquirenda vitæ necessaria tributa est: Libidinis autem affectus ad procreandos filios insitus & innatus est. Redigendi sunt ergo isti affectus intra fines suos, & in viam rectam reducendi. Si enim illis omnem, qua velint, vagandi licentiam tribuimus, omnem mentis tranquillitatem, Furiis immittis, perturbant. Furiis antiqui cum ardentibus facibus effingebant, ut hoc intelligeremus qui-

quibus ardoribus nostra pectora depravati affectus inflamment; ut melius in Tisiphonis imagine videbimus,

*Centum illi astantes umbrabant ora Cerasta,
Turba minor dæri capitis: sedet intus ab ælis
Ferrea lux oculis: qualis per nubila Phæbus
Atracia rubet arte color: suffusa veneno
Tenditur, ac sanie gliscit cutis igneus atro
Ore vapor: quo longa sitis, morbique famesque,
Et populis mors una venit, riget horrida tergo
Palla; & cerulei redeunt in pectore nodi.
Atropos hos, atque ipsa novat Proserpina, cultus.
Tum geminas quatit illa manus: hac igne rogali
Fulurat; hac vivo manus acra verberat hydro.*

Et Ovidius lib. iv. Metamorph. cum fingit eam à Junone ad furorem in Athamantem injiciendum missam; ita eam describit;

*Tisiphone canos, ut erat turbata, capillos
Movit, & exstantes dejecit ab ore colubros.
Nec mora Tisiphone madefactam sanguine sumit
Importuna facem, fluidoque cruore rubentem
Induitur pallam, retroque incingitur angue
Egrediturque domo: Luctus comitatur euntem,
Et Pavor, & Terror, trepidoque Insania vultu.*

Quare Furæ non solum operam Plutoni dabant, sub cujus ditione erant, sed Junoni quoque ac Jovi; qui jus aliquod in inferos habere videbantur. Itaque uterque interdum Infernus, ac Stygius à Stygia palude, quæ Inferorum regionem dicitur ambire, appellatus est; per cujus aquas Poetæ fabulantur, Deos jurasse; perjuri autem eam fuisse pœnam, ut annum divinitate se abdicaret, ambrosia, nectareque privaretur. Id paludi Stygiæ tributum ferunt, ut Dii per eam jurarent, quod Victoria ejus filia in bello contra Gigantes à Jove steterit. Vel potius id confictum est, quod *στυγος* mœrorem significat, à quo Dii longissime recedunt, qui sempiternis fruuntur bonis; perinde atque per id jurarent, cujus penitus sunt expertes. Hæc palus infernum dicitur circumdare; nullibi enim major mœstitia reperiri potest. *Ibidem Lethe, Acharon, Phlegethon, Cocytus, alique fluvii esse dicuntur*, qui luctum, tristitiam, aliaque hujusmodi animi perturbationes significant, quibus perpetuo illic inclusi afficiuntur. Sed Platonici ea volunt in hac vita contingere; hunc enim mundum infernum vocant, in quem animum tunc dicunt descendere, cum huic mortali corpori jungitur, ubi primum ei Letheus fluvius occurrit, cum scilicet rerum præcedentium oblivione capitur; ex hoc ad Acharontem transit,

qui

qui letitiæ privationem significat; animus enim, res cælestes oblitus, omni statim voluptate destituitur, quam in illarum contemplatione sentiebat. Itaque est in maxima mœstitia; & id sibi vult, eum palude Stygia circumdari. Ex quo in luctu, atque lacrymis versatur, quas Cocythi nomen representat. Phlegeton autem, cum ab igne nomen trahat, iræ ardores aliorumque animi morborum æstus, quibus in hoc corpore incendimur, atque torquemur, designat. Idem ministerium Furiis tribuitur; quibus Virgilius alas addit, easque præsto Jovi esse dicit, cum eas ad magnum aliquem mortalibus terrorem incutiendum velit allegare; cuiusmodi sunt bellum, pestis, aliaque id genus. Alianus tartures scribit, Furiis fuisse consecratas: nec aliud animans earum proprium reperio, præter quod Virgilius lib. XII. Æneidos, unam ex iis in noctuam fingit conversam, cum à Jove ad Turnum cum Ænea pugnantem perterrefaciendum mittitur. Aliqui tribus prædictis Furiis quartam addunt, nomine Lyssam; hæc rabiem significat. Unde Euripides in Hercule furente, Irim inducit Junonis jussu Lyssam adducere, quæ Herculi furorem ac rabiem injiceret: hæc centum serpentum capitibus sibilantibus caput incinctum habere, manu versa stimulum gestare fingebatur.

Furiis non incongrue Harpyias adjunxerimus; nam & hæc olim à Diis immitti credebantur, ad hominum scelera puniendæ: & eorum sedes erant in inferno: quamvis Virgilius in Strophatis insulis, quæ sunt in Jonio, habitasse dicat. Sed tamen ad earum imaginem designandam, parum referre puto, ubi tandem illæ degissent. Ita vero à Virgilio describuntur lib. III. Æneid.

*Virginei volucrum vultus, fœdissima ventris
Proluvies unæque manus, & pallida semper
Ora fame.*

Dantes etiam ad Virgillii exemplar eadem ita adumbravit;

*Hæc loca monstra colunt Harpyia pessima, quondam
Quæ Strophadis à se pulsos Troas cecinere
Tibridis ad ripas vexatum iri fame dira.*

*Virginei volucrum vultus, collumque, capillique;
Immanis venter plumis contactus; acerbos
Dant gemitus ramis hærentes arboris alta.*

Ex Harpyis Ovidius lib. VI. Fastorum vult Striges natas, quas ita designat;

*Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinis,
Canicis pennis, unguibus hamus inest.
Nocte volant, puerosque petunt nutricis egentis,
Et vitiant cunis corpora rapta suis.*

*Carpere dicuntur latentia viscera rostro:
Et plenum potu sanguine guttur habent.*

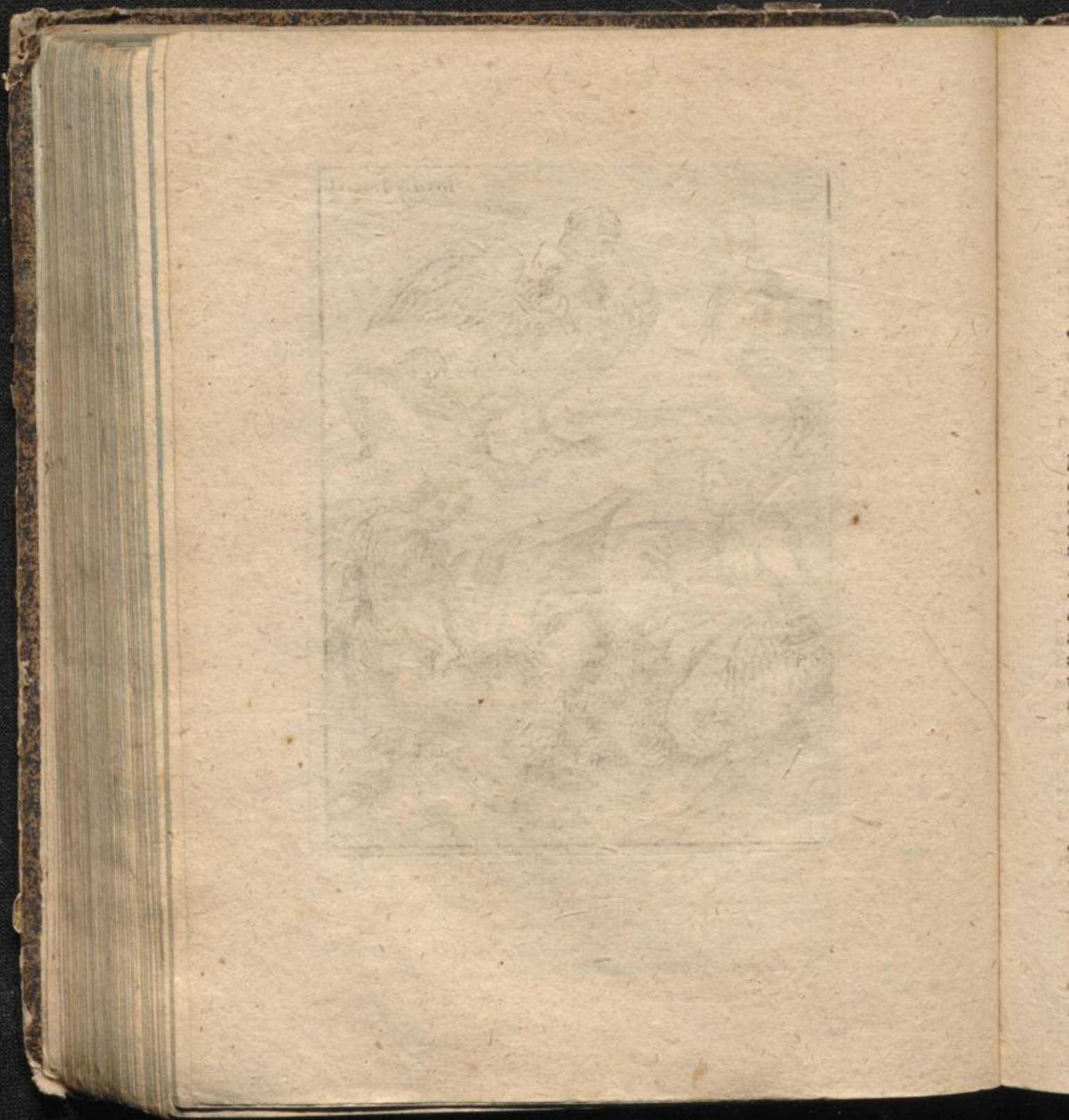
Lamiaz.

Imago 44.a

Stattius eas fabulatur in inferno natas, ac eis faciem, collum, pectusque muliebre, serpentesque à capite in vultum descendentes tribuit: eas etiam dicit, noctu per domos euntes, ut infantum sanguinem exfugant. Quare antiqui Deam Carnam, seu Cardineam, de qua superius diximus, sacrificiis placabant, ut hanc à se calamitatem averteret, Plinius lib. xi. fabulosum arbitratur de Strigibus, ubera eas infantium labris immulgere; fuisseque dicit in maledictis apud antiquos hoc nomen: sicut & nos mulieres maleficas strigas appellamus. Nonnulli voluerunt Lamias idem apud Græcos sonare, atque Striges apud Latinos. Sed Philostratus in Apollonii vita dicit, Lamias esse Cacodæmonos perversos sane crudeles, ac Libidinosos humanarumque carniū devoratores: Suidas atque Phavorinus Lamiam mulierem formosam fuisse tradunt, quam Jupiter adamavit, & ex ea filium suscepit: Sed Juno præ Zelotypia filium perdidit, & Lamia præ mœrore deformata alienos infantes rapere ac perdere dicebatur. Non desuerunt qui eas belluas fuisse dicerent, facie muliebri, ac pedibus equinis. Sed Dion in Libyca historia hæc de Lamis scribit; Facies est eis mulieris, & formosæ quidem ubera ac pectora longe pulcherrima, quæ neque melius pictor possit effingere; color splendidissimus; gratia quædam & venustas ab oculis & mansuetudo in animum incidit, quoties aliquis eas spectarit, reliqua pars corporis dura & infrangibilis ob squamas confertas, inferiora sunt serpentis, ut ima pars in caput desinat serpentis & quidem horribilis. Hæ feræ alas non habent, neque loquuntur, neque aliam vocem emittunt, sed solum Sibila acutissima quemadmodum Dracones terrestrium omnium hæc velocissimæ, ut nullum possit eas animal effugere. Cætera quidem animalia viribus expugnant homines: Hæ solæ fraude ac deceptione pectora aperiunt, & ubera ostentant: (quod & Hieremias Propheta confirmat, cum dicit, sed & Lamia nudaverunt mammas suas) cum vero quis aspexit, veneficiis quibusdam cogunt ad confabulationis desiderium & hic quidem veluti ad mulieres accedit; illæ intrepidæ manent, deorsum in humum sape respicientes, ornatum ac pudorem mulieris imitantes atque ita eum qui propius accesserit, rapiunt; namque manus sunt ferarum, quas aliquantisper occultant: cæterum serpens mordens, veneno interficit; cadaver ipsum comedit serpens, & quod reliquum est feræ, sed de Lamis satis.

Jam ad Sphingas venio quæ sunt monstra, non admodum præcedentibus dissimilia, & partim fabulosa, partimque ad verum accedentia. Nam Plinius lib. VIII. eas scribit fusco pilo mammis in pectore geminis in Æthiopia generari, Albertus Magnus de animalibus scribens, eas inter simias connumerat,





merat, ex cuius verbis conijciamus licet, eas esse Cercopithecos. Sed tamen aliter de iis Poeta loquuntur; à quibus postea pictores & statuarii exemplar desumpserunt: nam ii ut *Ælianus* refert Sphingem ita effingunt, ut media ejus pars mulieris speciem præferat, media Leonis, ita enim fabula quæ de Thebis narratur eam describit, ubi illa erat; & scopulo insidens, viæ imminenti, insolubilia ænigmata transeuntibus proponebat, & quotquot dissolvere non poterant, unguibus & alis interficiebat. Ejus ergo imago secundum fabulas hæc erit, ut caput manus & pectus puellæ, alas avis, reliquum corpus leonis habeat, ut ex quibusdam *Ausonii Poetae* carminibus intelligimus, *Plinius* lib. xxxv. scribit alicubi in Ægypto Sphingem effictam, vel magis mirandam, quasi silvestre numen accolentium; fuisse autem saxo naturali elaboratum, & Lubricam capitis monstri ambitum per frontem centum duos pedes colligere longitudinem pedum cxi. altitudinem à ventre ad summum apicem in capite lxi. Neque hic de Chimæra Silvero, quod quidem monstrum est penitus fabulosum id: (Juxta *Homeri* ac *Lucretii* descriptionem.

Prima Leo, postrema Draco, media ipsa Chimæra.)

Ex ore maximam flammæ vim evomebat; quod & *Virgilius* testatur, cum eam lib. vi. *Æneid.* in primo inferni aditu, una cum aliis monstris collocat. Sed res ita se habet. Mons erat in Lycia ignivomus, in cujus cacumine Leones habitabant; in medio autem ubi pascuis abundabat capræ, in radicibus autem serpentes. Et quoniam *Bellerophontes* montem hunc habitabilem reddidit, *Chymæram* fingitur occidisse. Huc multorum malorum descriptio, quæ ad Sygiam familiam pertinent, non incommode referri potest. Sed tamen, quia alibi opportunius tractari posse videntur, ea ad alium locum reservo. Quare illis omiſſis ad *Parcas* venio, quæ ab antiquis in *Divos* relatæ sunt, & templâ ac altaria obtinuerunt. Hæ tres fuerunt, *Plutoni* que suam navabant operam, ut earum una apud *Claudianum* lib. i. de raptu *Proserpinæ* fatetur, cum *Plutoni* orat, ne bellum *Jovi* velit inferre; ita dicens;

- O maxime noctis

Arbiter umbrarumque potius, cui nostra laborant

Stamina, qui finem cunctis, & semina præbes

Nascendique vices alterna morte rependis,

Qui vitam, lethumque regis.

Neque mirum est, Parcas Plutoni esse administras.

Nam eæ vitam humanam quasi è colo ducere credebantur; quæ est brevis vel diuturna, prout corpus solidiori; aut infirmiori materia coagmentatum; Materiam autem *Plato* repræsentat. Eas antiqui tres finxerunt, quarum primam hominis generationi alteram vitæ, tertiam morti præfecerunt, nam quæ est inter eas adolescentula, colum tenet, ac inde pensa trahit; quæ est hac natu major, fufum tenet, quo fila colligit. Postrema anus collecta jam fila incidit, Quamobrem cum Poeta mortem innuere voluit de filorum incisione meminere, ut *Martialis*.

Ruperunt terrica cum mala pensa Dea,

Fulgentius Plutoni Parcas tribuit; earum enim vis in res has inferiores dominatur; diximus autem superius, Plutonium terræ esse quoque symbolum. Varro, ut extat apud Agellium lib. III. nomina Parcis antiquos ait fecisse à pariendo, & à nono atque decimo mense, nam Parca inquit immutata litera, una à partu nominata; item nona & decima à partus tempestivi tempore, sed quia qui natus est, mori quoque debet, earum tertia Morta fuit appellata à morte, quam ea homini credebatur afferre. Hanc Pausanias in Eliaeis prioribus describit, cum de Cypseli Arca narrat, ita dicens. Hic Polynicem in genua collapsum frater Eteocles urgebat, à tergo adstibat scæmina dentibus & aduncis unguibus quavis fera immanior. Testabatur inscriptio mortam illam Parcarum unam esse; & fati quidem vi Pollinicum succubuisse. Et eodem vero merito suo cecidisse. Quia vero multi philosophorum senserunt, divinam providentiam semel cunctas universitatis hujus res ita disposuisse, ut nunquam amplius ulla ratione mutari queant; quandoquidem earum causæ ita inter se per seriem quandam sint connexæ, ut non possint non omnia necessario ab eis proficisci; hinc fati nomen ortum habet, quod Poetæ sub Parcarum fictione adumbrarunt; easque tres constituerunt; nam omnia ex principio quodam prodeant, necesse est, ut per sua media progredientia, ad finem tandem, quo sunt destinata perveniant. Hæ ex Chao emerisse finguntur; nam in prima illa omnium separatione; singulis suæ propriæ causæ tributa fuerunt. Sunt qui ex Herebo (qui est penitissima terræ pars) ac Nocte eas natas voluerunt; ut ex patris matrisque obscuritate intelligeremus, quam difficile in causarum cognitionem perveniamus, Plato lib. X. de Republica, eas necessitatis filias facit; interque earum genua magnum illum fusum adamantinum collocat, qui ambos polos attingit. Hæ ergo juxta Platonis sententiam æqualibus inter se intervallis in Throno sedent, vestibus albis, capite coronato & ad Sirenum Harmoniam canunt, Lachæsis quidem præterita præsentia Clotho, Atropos vero futura: omnes fusum una cum sua matre Necessitate tractant. Clotho dextera, sinistra Atropos; ambabus manibus Lachæsis Humanæ vitæ fata à Lachæsi pendent, aliaque multa divinus hic Philosophus adiicit, quæ nunc non est explicandi locus. Earum matri necessitati atque violentiæ templum apud Corinthios dicatum esse Pausanias refert, quo nemini fas erat ingredi. Serta Parcis aliqui ex narcissis confecerunt; alii candida falcia earum capita cinxerunt; quemadmodum Catullus, qui eas ita in Pelei & Thetidis Epithalamio ita describit:

*His corbus tremuluro complectens nudique vestis,
Candida purpurea tales incinxerat ora,
Et Roseo nivea residebant vertice vitta;
Æternumque manus carpebant vitæ labores,*

Lava

Morta.

Imago 45.a.

*Necessitas
Dea.*

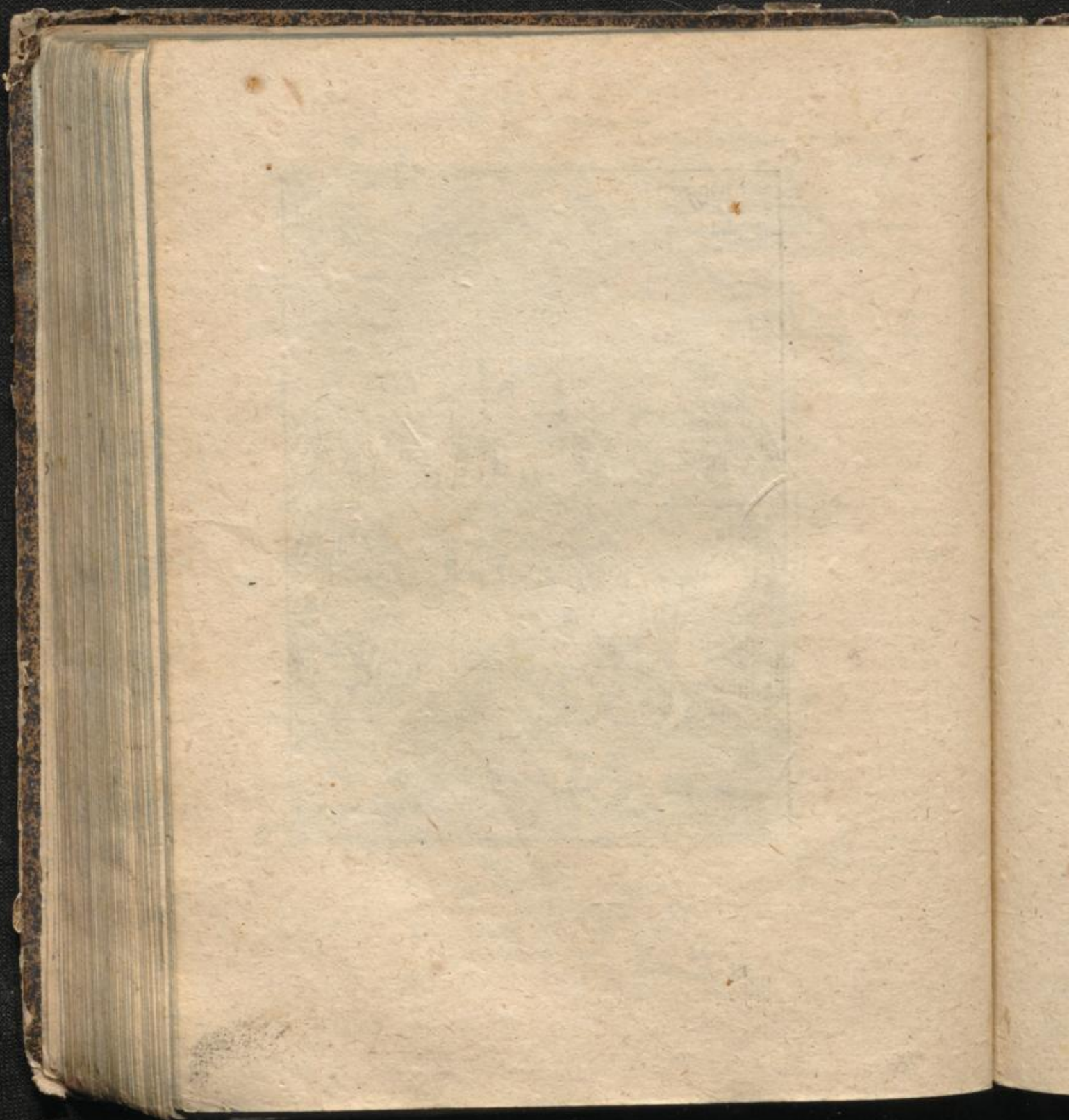
*Parcarum
cerata.*

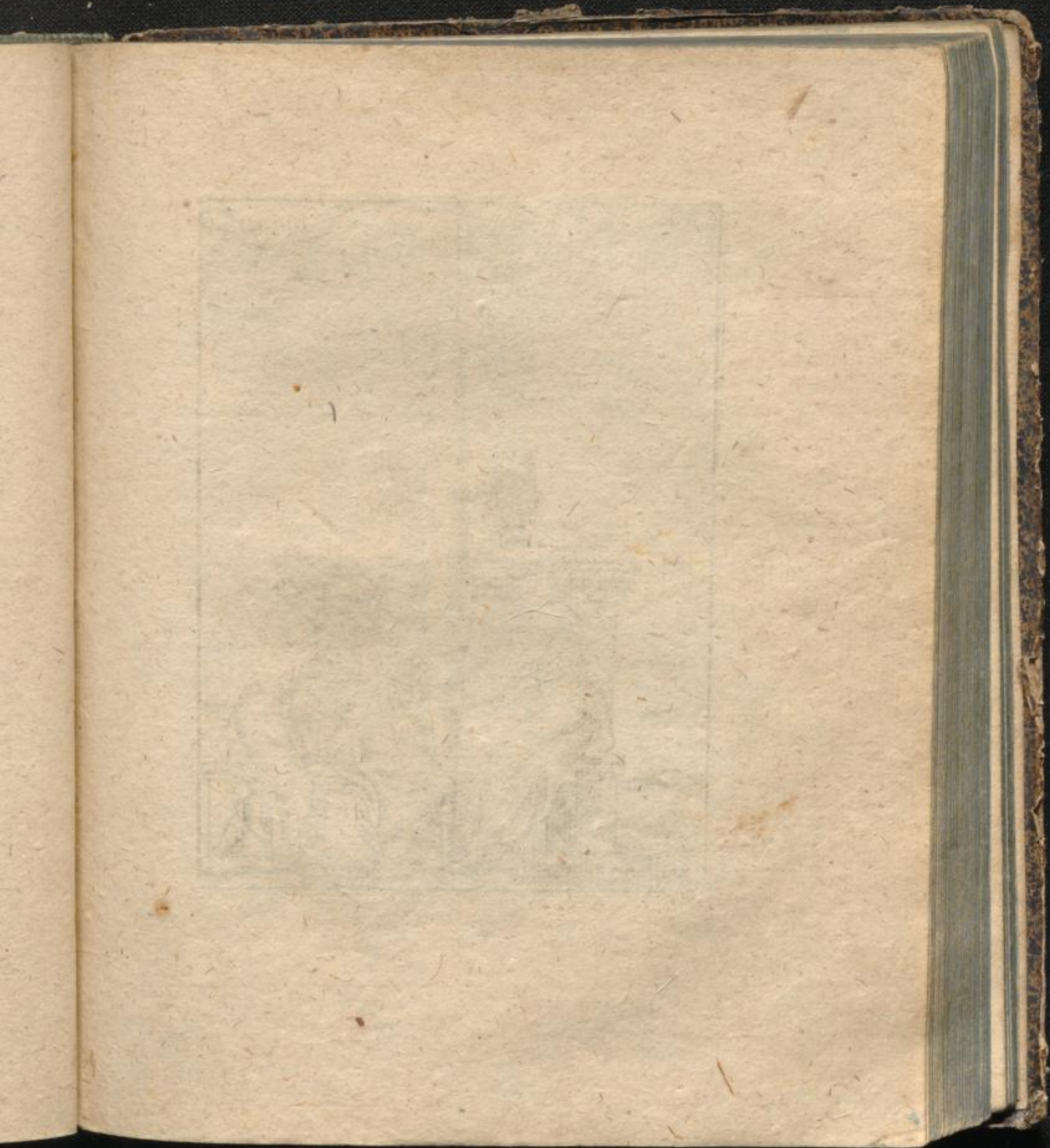
Imago 45



o-
n.
le
li-
o-
l
tis
m
n-
or-
le.
le-
ui-
um
nia
ub
ex
ia,
in-
ifa
lo-
us,
ce-
un
xta
bus
em
um
bus
ivi-
na-
ias
ce-
lus,

1018







Handwritten text, possibly a signature or title, located at the top of the page.





*Laeva colum molli lana retinebat amictam:
Dextera tum leviter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum prona in pollice torquens
Libratum tereti versabat turbine fufum.*

Homerus in hymno mercurii, Parcas tres Sorores virgines, alataeque facit, ac eas caput farina conspersum habere dicit. Apud Pausaniam est legere, Venerem à Cræcis inter Parcas adnumeratam fuisse, praesertim ab Atheniensibus, qui huic Deæ simulacrum ut Hermae quadratum dicaverant, Epigramma autem indicabat caelestem Venerem esse, Parcarum natu maximam; de qua nihil fide dignum ait, ab Atheniensibus traditum. Hoc mihi in mentem revocat, Romanos olim in Libitinae templo feretrum reposuisse: cuius rei Plutarchus eam rationem affert, quod scilicet Libitina Venus esset, in cuius templo sepulchralia insignia custodirentur, ut nos humanae vite fragilitatis admoneremur, cuius initio atque fini eadem Dea praesesset: Nam Venus generationis Dea credebatur: quare qui eam Parcarum maximam natu faciebant, proculdubio innuebant, eandem humanae vitae finem imponere. Possumus etiam dicere, id eo referri, quod Parcae caelestes haberentur, licet Plutoni inservire essent dictae. Itaque in quadam Graeciae parte, altare erat Marageti Deo dicatum, qui Parcarum Ducem significat, Pausanias scribit, id certissime Jovis esse cognomen; is enim solus Parcas in sua potestate habere creditus est. Eadem fortasse de causa, eundem Deorum scribam dicunt; tanquam ejus esset munus, Deorum voluntatem, sibi cognitam atque perspectam litterarum monumentis commendare, ut suo tempore eam exequendam curaret, Petrus Appianus in lib. Antiquariorum refert, in Sicilia non diu admodum plumbeam laminam refertam fuisse, ubi circulus ductus est, intra cuius ambitum adolescens quidam nudus supra parvum sedile sedet, qui utraque manu oculos, faciemque contegit. Epigramma supra caput, est Clotho: ad pedes est puer a'atus nudus quoque, qui dextera manu genu dexterum tangit; sinistra hominis calvariae inhæret, quæ in ore transversum ossum habet; puero est inscriptum nomen *Lachesis*, calvariae autem *Atropos* à pueri dextera non admodum longe ab eo, ardens flamma videtur existere; prope adolescentem herba, eum quibusdam floribus cernitur; reliquum solum est aridum, faxis hinc inde conspersum. Sed ut tandem Stygiae familiae finem imponamus, nunc de Naviculario videamus, quem ferebant, animas mortalibus corporibus exsutas, Acherontem fluvium transportasse, non tamen omnes, sed eas, quæ Deum insensum haberent; ut Dantes Virgilium sibi narrantem inducit.

*Scito animas, quarum divinum hand numen amicum,
Vna omnes Stygias huc undique tendere ad undas.*

R 3

Sed

Imago 46. a

Venus inter
Parcas.Deorum
scribam.

Imago 47. a

Sed tamen antiqui absque ullo discrimine omnes illuc confluere asseriebant, licet non omnes eodem modo ulteriorem ripam transveherentur; quemadmodum ex Virgilio lib. VI. Æneid. intelligimus; nam ea tantum statim fluvium transmittiebant, quarum corpora sepulturam essent nacta; sed si ea adhuc insepulta jacerent, centum errabant annos, antequam Charontis navim ingrederentur. Charontem Seneca in Hercule furente ita designat;

*Hunc servat amnem, culeu & aspectu horridus,
Pavidosque manes squalidus gestat senex.
Impexa pendet barba; deformem sinum
Nodus coerces: concava squalens gena:
Regit ipse conto portitor longoratem.*

Exemplar autem à Virgilio lib. VI. Æneid. est mutuatus; qui ita dicit;

*Portitor has horrendus aquas, & flumina servat
Terribili squalore Charon, cui plurima mento
Canities inculta jacet: stant lumina flammâ:
Sordidus ex humeris nodo dependet amictus:
Ipse ratem conto subigit, velisque ministrat,
Et ferruginea subvectat corpora cymba,
Jam senior, sed cruda Deo, viridisque senectus.*

Ita etiam eundem Polygnotus expresserat quibusdam in tabulis, quæ apud Phocenses in Apollinis templo asservabantur; nam is in eo pingendo, Poetas antiquos sibi imitandos proposuerat, quemadmodum Pausanias in Phocæicis refert; qui etiam de quadam aqua meminuit, ibi existente, quam pro Achæronte poni putat, magnam quoque vim palustris arundinis inesse, & piscium potius umbras, quam pisces ipsos cerni scribit. Ioannes Bucatius hanc imaginem exponens, inquit, Charontem pro tempore capi, ut etiam Servius intellexit; hic est Herebi filius, qui arcanum divinæ mentis consilium repræsentat, à quo tempus, cæteraque universa sunt progenita. Ejus mater dicitur esse Nox; nam antequam tempus existeret, nondum lux erat; ideoque in tenebris est is generatus, ex tenebrisque natus est. Hic ad inferos relegatus est; nam cælitibus tempore minime indigent, quemadmodum nos, qui infimam orbis partem colimus: quare illis comparati, in inferno degere jure dicimur. Animas Charon ad alteram fluminis partem transvehit; nam nos statim in lucem hanc susceptos, tempus ad mortem ducit; per fluviumque Achærontem transfert, qui gaudii privationem significat; nam vitam hanc transigimus fragilem, caducam, miseriarumque plenissimam. Idem est quidem senex, sed tamen robustus; nam tempus numquam diuturnitate, suas vires amittit. Panno quodam atro, ac sordido contactus est; nos enim, dum tempori sumus obnoxii, nullam fere cogitationem aliorum suscipimus,

*Expositio
imaginis
Charontis.*

e
s
-
t
s
l.
x
d
n
-
n
-
n
n
c,
i-
e

Imago 48



pi
fe
co
tu
qu
op
no
vi
bo

I
go
fu
te
sta
in
ef
te
lu
tu

b
ro
ni
en
ab
pe
in

pinus, præterquam terrenorum, quæ vilissima sunt, si cum cælestibus conferantur; quibus tantum nobis esset inhiandum: sed tamen mortalis hujus corporis velum, quo induimur, ita nobis rationis lumen occultat, ut cæcipientes inferna hæc loca obeamus, sensus, ac depravatos animi affectus tamquam duces sequentes. Quare minime mirum videri debeat, si sexcenta nos opprimant mala, statim atque in hunc infernum delabimur, hoc est, animi nostri mortalia corpora induunt; nam huc referri potest, quod Virgil. lib. VI. Æneid. de malis, inferni portas obsidentibus fingit: Carmina ita habent.

*Vestibulum ante ipsum, pyræisque in faucibus Oræi
Luctus, & ultrices posuere cubilia Cura:
Pallentesque habitant Morbi, tristisque Senectus,
Et Metus, & malesuada Fames, & turpis Egestas:
(Terribiles visæ forma) Lethumque, Laborque:
Tum consanguineus Lethi Sopor, & mala mentis
Gaudia, mortiferumque adverso in limine Bellum:
Feretique Eumenidum thalami, & Discordia demens:
Viperæum crinem vitæ innexa cruentis.*

MERCURIUS.

Inter fabulosos antiquorum Deos ita erant munera distributa, ut aliis aliud sibi tantum proprium essent sortiti. Inter hos duo hoc officio fungebantur, ut Deorum essent nuncii; Mercurius unus, qui Jovi operam suam navabat; Iris altera, quæ Junoni; non soli tamen; nam & Jovi interdum ministrasse legitur: sed tunc tantum, cum mortalibus bellum, pestem, famem, aliudve ingens malum annuntiaret. Mercurii autem opera in rebus lætis Jupiter utebatur; sed & ceteri Dii eundem sibi nuncium, cum esset opus, adscisciebant. Hæc fabula innuit, sermone id exprimi, quod mente, quæ divina est in nobis particula, conceperimus. Hunc veteres non solum nunciis, sed & lucris præposuerunt, quemadmodum is de se apud Plautum in Amphitryone.

Nam vos quidem id jam scitis concessum & datum

Mibi esse ab Diis aliis, nuntiis præsum & lucro.

In libro Antiquariorum Petri Appiani, Mercurius imberbis effingitur, duabus parvis alis supra aures affixis, nudus, nisi quod in dorso palliolum habere videtur, dextera marsupium continet, quod supra caput Hirci jacet; Sinistra vero Caduceum præfert; ad pedes Gallus & Hircus subest. Caduceus erat ejus insigne, qui initio erat virga quædam, ab aliis non differens, quam ab Appolline dono accepit, pro citharæ munere, quod in eum contulerat, cum post boves subreptos, tædus cum eo percussit. Itaque Homerus in hymno in Mercurium, Appollinem ita ei dicentem inducit;

Hanc-

*Deorum
nuncii.*

*Mercurii
munus.*

Caduceus

Imago 482